

بررسی سبک‌های دلبستگی و طرح‌واره‌های
ناسازگار اولیه مردان

صفیه عبدالهی

دکتر محمد حکمی

دکتر غلامرضا صرامی

سرشناسه :	عبدالهی، صفیه، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدید آور :	بررسی سبک‌های دلبستگی و طرح واردهای ناسازگار اولیه مردان/ نویسنده صفیه عبدالهی، محمد حکمی، غلامرضا صرامی. تهران: لوح محفوظ، ۱۳۹۵.
مشخصات نشر :	۱۰۴ ص.
مشخصات ظاهری :	۱۵۰۰۰ ریال ۹-۲۵-۸۰۰۰-۶۰۰-۹۷۸
شابک :	فیا
وضعیت فهرست نویسی :	کتابنامه: ص. ۷۶.
یادداشت :	تعدد زوجات
موضوع :	دلبستگی
موضوع :	حکمی، محمد، ۱۳۵۱ -
شناسه افزوده :	صرامی فروشانی، غلامرضا، ۱۳۴۰ -
شناسه افزوده :	۱۳۰۵ ب ۶۲/۸۱ HQ۹۸۱
رده بندی کنگره :	۳۰۶/۸۱۳
رده بندی دیویی :	۴۱۰۳۶۱
شماره کتابشناسی ملی :	

بررسی سبک‌های دلبستگی و طرح واردهای ناسازگار اولیه مردان

نویسنده: صفیه عبدالهی، دکتر محمد حکمی، دکتر غلامرضا صرامی

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: ۱۳۹۴ ش.

صفحه و قطع: ۱۰۶ صفحه، وزیری

ناظر چاپ: محمد بابارئسی

طراح جلد و صفحه آرا: مهدی جهانشاهلوراد

لیتوگرافی: لوح محفوظ

چاپ: شمسه خوش نگار

ناشر: لوح محفوظ

تهران، خیابان پامنار، کوچه بنی هاشمی، پلاک ۱۲.

تلفن: ۳۳۹۰۳۳۷۲ - ۳۳۹۰۳۳۷۸ - ۰۹۱۲۱۱۹۲۸۰

قم: خیابان صفاییه، کوچه ممتاز، پلاک ۶۷، تلفن: ۷۷۴۰۶۴۸

WWW.Lawh-mahfouz.com

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۹۲۲۰۰۹۹۲

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤلف می باشد

قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹-۲۵-۸۰۰۰-۶۰۰-۹۷۸

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۲	چرا باید از این موضوع نوشت؟
۶	توضیحی در مورد کتاب حاضر...
۷	تعاریف نظری واژه‌ها و اصطلاحات
۱۰	تعاریف عملیاتی واژه‌ها و اصطلاحات
۱۱	چند همسری
۱۳	سوابق چند همسری
۱۵	چند همسری در ادیان
۱۶	چند همسری در اسلام
۱۸	تعریف دل‌بستگی
۲۰	نظریه دل‌بستگی
۲۴	سبک‌های دل‌بستگی
۲۷	اهمیت نظریه دل‌بستگی
۲۸	نقش محوری دل‌بستگی بزرگسالان
۳۲	بیانی نظری دل‌بستگی
۳۲	ساز زیستی نظریه دل‌بستگی
۳۴	ارتباط نظریه دل‌بستگی با نظریات دیگر
۳۴	نظریه روان تحلیل‌گری

- ۳۵ نظریه رفتارگرایی
- ۳۶ دیدگاه کردار شناسی
- ۳۸ پژوهش های هارلو
- ۳۸ طرح واره و طرح واره های ناسازگار اولیه
- ۴۳ منشأ طرح واره های ناسازگار اولیه
- ۴۵ خصوصیات طرح واره های ناسازگار اولیه
- ۴۶ از راع ط - واره های ناسازگار اولیه و خصوصیات آن ها
- ۴۷ حوزه اول: بزرگ و طرد
- ۵۰ حوزه دوم: خود گزینی و عملکرد مختل
- ۵۲ حوزه سوم: محدودیت های مختل
- ۵۳ حوزه چهارم: معطوف به دیگران بودن
- ۵۵ حوزه پنجم: گوش به زندگی بیش از - و با -
- ۶۰ نقش طرح واره ها در روابط خانوادگی
- ۶۱ شکل گیری طرح واره های خانوادگی
- ارتباط سبک های دلبستگی با طرح واره های
- ۶۳ ناسازگار اولیه
- ۶۵ پیشینه تحقیق
- ۷۵ تحقیقات انجام شده در داخل کشور
- ۶۸ تحقیقات انجام شده در خارج از کشور

۷۱	ابزار سنجش
۷۱	پایایی و اعتبار
۷۴	پایایی و روایی
۷۴	روش نمره گذاری و تفسیر
۷۶	منابع و هآخذ
۹۰	پیوست ۱

www.ketab.ir

□ مقدمه

خانواده واحدی اجتماعی و نظامی سازمان یافته است که در بقا و رشد نوع بشر نقش بسیار با اهمیتی دارد. روابط با همسر عنصر اصلی زندگی عاطفی و اجتماعی فرد است و نداشتن رضایت زناشویی به توانایی زوجین برای برقراری روابط توأم با خشنودی با فرزندان و سایر افراد خانواده آسیب می‌رساند (هال فورد^۱، ترجمه تبریزی و همکاران، ۱۳۸۴).

اساس و رکن خانواده به عنوان مهمترین بخش جامعه، ازدواج است. بدون تردید، ازدواج مهم‌ترین حادثه زندگی انسان است. به طوری که موفقیت و شکست هر یک از زوجین می‌تواند سرنوشت ساز باشد (نوابی نژاد، ۱۳۸۷). ازدواج یکی از مهم‌ترین تصمیمات دوران زندگی است و تصمیم جدی و مهمی است. ازدواج امری پر خطر است و یکی از مهم‌ترین تصمیمات زندگی است که بر تمام وجوه آینده فرد تأثیرگذار است و به تدریج آن را به طور کامل و مایوس‌ترین تجربه زندگی باشد. از این رو یک آمادگی همه جانبه را می‌باید (دی آنجلس، بی تا)، ترجمه ابراهیمی، ۱۳۸۴).

اولویت‌ها و مآرهای هاسرگزینی^۴، ادراکاتی در مورد صفات یا ویژگی‌هایی هستند که از یک معشوق^۵ یا همسر بالقوه، مطالبه می‌شوند و تعداد زیادی از این ادراکات به صورت واضحی با هیجانات در ارتباط هستند (باس^۴، ۲۰۰۴). به نقل از اکرمیان، (۱۳۸۹).

اما قبیل از آنکه فرد بخواهد به ثبات صحیح طرف مقابل خود دست یابد و معیارهای مناسبی را برگزیند باید شناخت تئری^۵ کاملی از خود داشته باشند. طرح واره‌های باثبات ذهنی، یکی دیگر از تعیین کنندهای روانی‌ای هستند که نقش بسیار مهمی در انتخاب همسر و نیز راهبردهای مقابله‌ای در رابطه عاطفی دارد (حسینی، ۱۳۸۹). از مؤلفه‌های مهمی که هر مرد باید به آن‌ها توجه کند و از تأثیر آن‌ها بر ملاک‌های انتخاب همسرشان آگاه شوند، طرح واره‌های ناسازگار اولیه^۶ و سبک‌های دلبستگی^۷ هر فرد است.

بررسی تاریخی رفتار جنسی در جوامع گوناگون نشان می‌دهد که روابط جنسی هیچگاه منحصر به رابطه بین زن و مرد باقی نمانده است، حال چه قانونمند، به شکل چند همسری و چه به صورت غیرقانونمند در انتخاب آزادانه چند شریک جنسی.^۷

1. Hal Ford
2. Deangelise.B
3. Mate Selection Pre-ference
4. Buss.D.M
5. Early Maladaptive schemas
6. Attachment style
7. Sexual Partner

گوناهگونی در حلول سال بدون هیچ حد و مرزی مردان و زنان در این جشن‌ها شرکت می‌جستند و از روابط جنسی گروهی^۱ برخوردار بودند؛ در شرق و تمدن ایرانی روابط جنسی برون زناشویی^۲، ناشایست شمرده می‌شد. لیکن به جای آن چند همسری^۳ امری رایج بود و مردان، گذشته از زنان عقدی، زنان غیر عقدی نیز می‌گرفتند. کنیزان زر خرید و زنان اسیر نیز بودند که چاکر زن خوانده می‌شدند (کلمان هوار، ترجمه انوشه، ۱۳۵۷).

□ چرا باید از این موضوع نوشت؟

یکی از نیازهای اساسی انسان نیاز به داشتن همسر و شریک زندگی است. همسرگزینی و تشکیل خانواده یکی از مهم‌ترین رویدادهای زندگی هر فرد است که تا پایان عمر بر جریان حیات و سعادتی که می‌گذارد. با توجه به مفهوم کهن الگوی^۴ یانگ^۵ به در گرایش ارثی در پاسخ دادن به جهان به گونه‌ای معین که شامل تصاویر نخبین (تصاویر ازلی^۶) و بازنمایی‌هایی از انرژی‌های غریزی در ناهشیار جمعی انسان است (فرای^۷ و فدیمن^۸، ۱۹۹۸) و «به وسیله تکرار شدن در زندگی نسل‌هایی که به درون هم آمده‌اند، درون انسان تثبیت شده و در رویاها و خیال پردازی‌های او آشکار می‌شوند به شکل آمادگی برای عمل کردن به شیوه‌ای خاص در تمام انسان‌ها وجود دارد». (سولتز، ترجمه کریمی و همکاران، ۱۳۷۹).

چند همسری را نیز به معنای تکامل شناختی آن می‌توان یک کهن الگوی^۹ در تمام اقوام و تمدن‌ها دانست. رشد طرح‌واره اغلب به دوران کودکی برمی‌گردد. مطالعات نظری یانگ (۱۹۹۹)، بعضی از افراد بخاطر تجارب کودکی منفی طرح‌واره ناسازگار^{۱۰} اولیه‌ای را ایجاد می‌کنند که بر شیوه تفکر، احساس و رفتار آن‌ها در رابطه صمیمانه‌ای بعدی و سایر جنبه‌های زندگی‌شان تأثیر می‌گذارد. یانگ معتقد است که طرح‌واره به دلیل ارضا نشدن نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی به وجود می‌آیند که این نیازها عبارتند از: دلبستگی ایمن به دیگران، خودگردانی، کفایت، هویت، آزادی در بیان نیازها و هیجان‌های سالم، خود انگیختگی و تفریح، محدودیت‌های واقع بینانه و خویش داری یانگ و همکاران، ۲۰۰۳؛ ترجمه حمیدپور و انبوز، ۱۳۸۶). یانگ (۱۹۹۹)، بر این باور است که طرح‌واره‌ها در سه موقعیت شکل می‌گیرند و تدام می‌یابند. این سه موقعیت عبارتند از: نیازهای هیجانی اساسی، تجارب اولیه کودکی، خلق و خوی هیجانی.

1. Sex orgy
2. ext ramarital
3. Poly gamy
4. Archetype
5. Young
6. Primordial
7. Frager
8. Fadiman

ریشه‌های تحولی طرح واره‌های ناسازگارانه اولیه در تجارب ناگوار دوران کودکی نهفته است، طرح واره‌هایی که زودتر شکل می‌گیرند، معمولاً قوی‌تر هستند. طرح واره‌ها مطابق با پنج نیاز تحولی کودک به پنج حوزه بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل^۲، محدودیت‌های مختل^۳، دیگر جهت‌مندی^۴، گوش به زنگی بیش از حد و درصد بازداری^۵ تقسیم شده‌اند که هر کدام شامل چند طرح واره است. حوزه‌ی بریدگی و طرد شامل طرح واره‌های رها شدگی^۶، بی‌ثباتی، بی‌اعتمادی/بد رفتاری^۷، محرومیت هیجانی^۸، نقص/شرم^۹ و بی‌مهری و انزوای اجتماعی/بیگانگی^{۱۰} است. حوزه خودگردانی و عملکرد مختل شامل طرح واره‌های وابستگی/بی‌کفایتی^{۱۱} عملی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری^{۱۲}، خود تحول نیافته/گرفتار^{۱۳} و شکست‌ناپذیری^{۱۴} است. حوزه محدودیت مختل شامل استحقاق/بزرگ‌منشی^{۱۵}، خویش‌نوازی و خود و پذیرش^{۱۶}، بی‌کافی^{۱۷} است. حوزه دیگر جهت‌مندی شامل طرح واره‌های اطاعت^{۱۸}، ایثار^{۱۹} واره‌های منفی^{۲۰}، بازداری هیجانی^{۲۱}، معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی^{۲۲} و خود تنبیه^{۲۳} می‌باشد (یانگ، ترجمه صاحبی و حمیدپور، ۱۳۸۴).

طرح واره‌ها موجب سوگیری در تفسیرهای ما از رویدادهای می‌شوند و این سوگیری‌ها در آسیب‌شناسی روانی ما فردی به صورت سوء تفاهم‌ها، نگرش‌های تحریف‌شده، گمانه‌های نادرست، هدف و چشم‌داشت‌های غیر واقع‌بینانه خود را نشان می‌دهند (پاسکال، کریستین و جین^{۲۴}، ۲۰۰۸؛ نقل از یوسفی، ۱۳۸۹).

بالبی^{۲۵} (۱۹۸۰)، ابراز داشت که نوزادان، تجربیات خود با مراقبان را برای ایجاد نمودهای دلبستگی درونی یا الگوهای فعال برای برابری خودشان و دیگران در روابط بیرون می‌کشند و این نمودهای دلبستگی، انتظارات در مورد روابط و آینده را شکل می‌دهند و از سوی دیگر، طرح واره‌ها، باورهای ارزیابی‌گرایانه در مورد خود و دیگران را شامل می‌شوند. چنین بیان شده که بازنمایی‌های دلبستگی می‌توانند به عنوان طرح واره‌های شناختی برای روابط، مفهوم‌سازی شوند که در پاسخ به تجربیات با مراقبان دوران کودکی شکل گرفته‌اند (ویردن و همکاران^{۲۶}، ۲۰۰۸).

سه سبک دلبستگی عمده وجود دارد: دلبستگی ایمن^{۲۷}، دلبستگی ناایمن اجتنابی^{۲۸} و دلبستگی ناایمن - اضطرابی/دوسوگرا^{۲۹}. کودک دارای سبک دلبستگی ایمن گرایش دارد که دیگران مرا به عنوان نقطه قابل اتکا و خودش را به عنوان کسی که ارزش دوست داشتن و مراقبت را دارد، ببیند (ویدرمن^{۳۰}، ۱۹۹۶؛ به نقل از

1. Disconnection/Rejection
2. Emotional Deprivation
3. Impaired Limits
4. Over-Directedness
5. Overvigilance/Inhibition
6. Abandonment
7. Mistrust/Abuse
8. Emotional Deprivation
9. Defectiveness/unlovability
10. Social Isolation/Alienation
11. Impaired Autonomy and Performance
12. Vulnerability to Harm or Illness
13. Enmeshment
14. Entitlement/ Superiority
15. Insufficient self-discipline
16. Subjugation
17. Self-sacrifice
18. Admiration/Recognition-seeking
19. Pessimism/Worry
20. Emotional Inhibition
21. Unrelenting standards
22. Self-Punitiveness
23. Pascal & Christine & Jean
24. Bowlby
25. Wearden & etc
26. Secure
27. Avoidant
28. Ambivalent
29. Weiderman

رفیعی و همکاران، ۱۳۹۰). بزرگسالان با سبک دلبستگی ایمن تمایل دارند تا روابط رومانتیک شان را به صورت شاد و مورد اعتماد توصیف کنند، آن‌ها قادرند که به آسانی به دیگران نزدیک شوند و به حمایت از شریک زندگی‌شان تمایل دارند. پژوهش‌ها زان و شیور^۱ (۱۹۷۸) نشان داد که حدود ۵۶٪ از بزرگسالان در طبقه‌ی دلبستگی ایمن قرار می‌گیرند (کارداکتر^۲، ۲۰۰۹).

دلبستگی اجتنابی با الگوهای فعال سازی دیگران در روابط مرتبط است و افراد دارای این سبک، آسیب‌پذیری را انکار می‌کنند و ادعا می‌کنند که نیاز به روابط نزدیک ندارند. تمایل به ترس از صمیمیت دارند (ویدرمن، ۱۹۹۶؛ رفیعی و همکاران، ۱۳۹۰). بزرگسالان با سبک دلبستگی اجتنابی تمایل دارند که از صمیمیت و فراز و فرودهای هیجانی بیمناک باشند. اعتماد کردن به دیگران را مشکل می‌یابند و از زیادی نزدیک شدن به دیگران، نگرانند. بزرگسالان اجتنابی حدود ۲۵٪ از جمعیت را تشکیل می‌دهند (هازان و شیور، ۱۹۸۱؛ به نقل از رفیعی و همکاران، ۱۳۹۰).

دلبستگی اضطرابی با الگوی فعال سازی خود در روابط مرتبط است، یعنی این افراد گرایش دارند که الگوی ضعیفی از خودش در روابط داشته باشند. این افراد نگرانند که دوست داشته نشوند یا ترک گردند و در جست‌جوی اطمینان آفرینی مجدد و تجربه‌ی عاطفی منفی هستند (ویدرمن، ۱۹۹۶؛ به نقل از رفیعی و همکاران، ۱۳۹۰). بزرگسالان با سبک اضطرابی/دوسوگرا عشق را به صورت یک سواست توصیف می‌کنند و گرایش دارند تا روابط رومانتیکی را تجربه کنند که به وسیله فراز و فرودهای هیجانی، حسادت بیش از حد و تمایل قوی برای پیوند هیجانی، مشخص گردد (هازان و شیور، ۱۹۸۷؛ به نقل از رفیعی و همکاران، ۱۳۹۰). بزرگسالان اضطرابی/دوسوگرا خواهان صمیمیت هستند و بیش از هر چیزی از طرد می‌ترسند (پیتروموناکو، بارب، ۲۰۰۱). پلاتز، تایسون و مادسون^۳ (۲۰۰۲) همسویی آشکاری بین طرح‌واره‌های توصیف شده به وسیله بک و همکاران (بک، ۱۹۶۴) و نمونه‌های دلبستگی (بالبی، ۱۹۷۳) یادآور شدند. بنابراین دلیلی برای اندیشیدن به این موضوع که نظریه دلبستگی ممکن است برخی بینش‌ها را نسبت به ایجاد طرح‌واره‌های شناختی ناسازگار فراهم کند، وجود دارد (پلاتز، تایسون و مادسون، ۲۰۰۵؛ به نقل از احمد دوست، ۱۳۸۹).

اگر چه در تعداد قابل توجهی از مطالعات آسیب‌شناسی روانی، میان رفتارهای ناهنجار روانی و الگوهای ناایمن دلبستگی، رابطه و تعامل معنی‌داری گزارش شده است (آلگایر و آلگایر^۴، ۱۹۹۵؛ کارنلی^۵، ۱۹۹۶؛ مک‌کلور

و همکاران^۱، ۱۹۹۶)، اما در مورد پدیده چند همسری و روابط جنسی، یافته‌ها گوناگون و بسیار متناقض‌اند. (ن. ک. به: دونپورت^۲، ۲۰۰۴؛ سعیدی، ۲۰۰۴؛ نیوبک^۳ و شتزler^۴، ۱۹۹۶؛ مولترپ^۵، ۱۹۸۶؛ هوک و ریگان^۶، ۱۹۹۰؛ آندرسون^۷، ۱۹۹۴؛ کوین^۸، ۱۹۸۵؛ برم^۹، ۱۹۸۹؛ کولوزن^{۱۰} و گرین^{۱۱}، ۱۹۹۳). از این رو تحقیقات مکمل می‌تواند پاره‌ای از ابهامات را برطرف نماید.

تجارب اولیه دلبستگی به والدین نشان داده است که بهزیستی روان شناختی زندگی بعدی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همچنین جفری یانگ و پژوهشگران تئوری طرح‌واره نیز معتقدند که تجارب اولیه کودکی مخصوصاً ارتباط بین کودک و مراقبت‌کننده، طرح‌واره‌های شناختی خاصی را خلق می‌کند که کارکردهای روان شناختی بعدی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (یانگ، کلووسکو^{۱۲}، ویشار^{۱۳}، ۲۰۰۳).

1. Mc Clue et al
2. Dounport
3. Neubeck
4. Schetzler
5. Moultrap
6. Hoack & Royga
7. Anderson
8. Koyne
9. Brehm
10. Kolevzon
11. Crain
12. Klosko
13. Weishaar